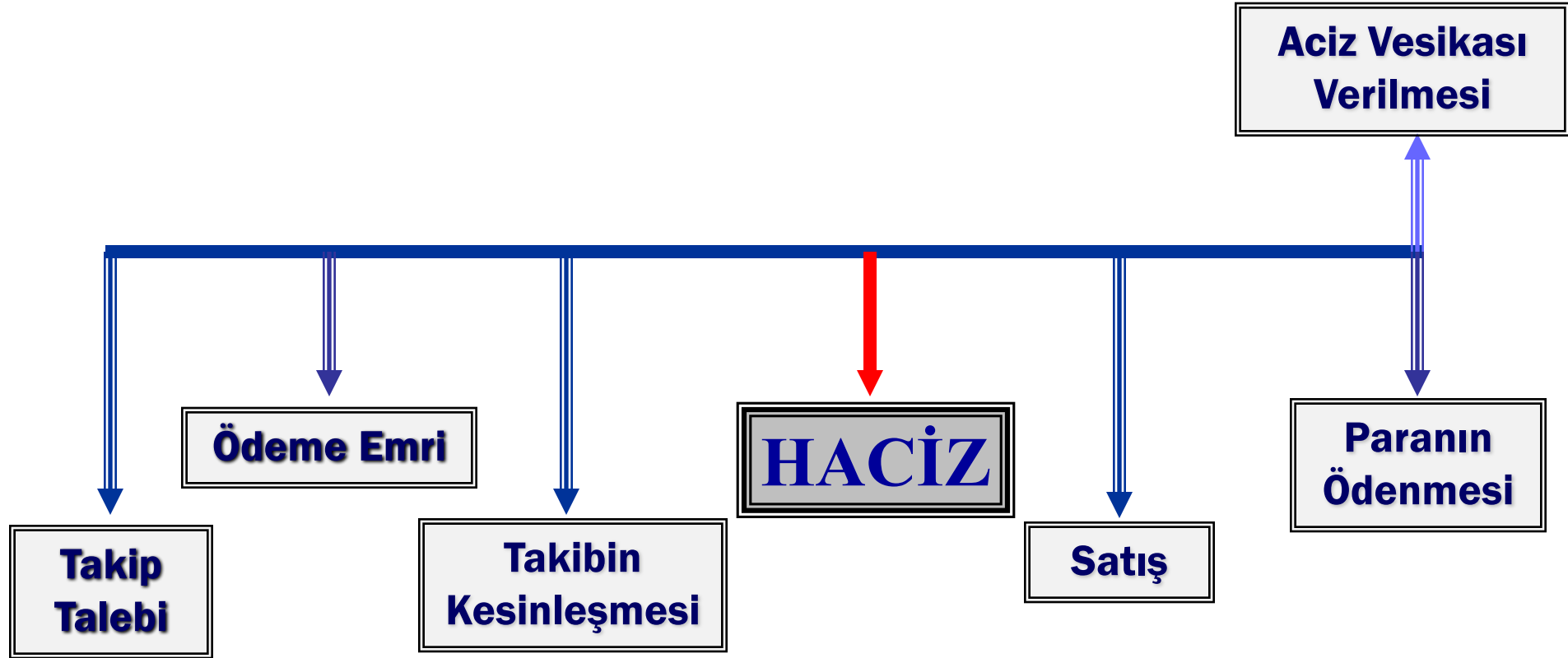

İCRA ve İFLÂS HUKUKU

HACİZ

© Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir. İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP

HACİZ

➤ **NE ZAMAN?** Takibin kesinleşmesine rağmen borç ödenmez ise, takibin bir sonraki aşaması olan haciz söz konusu olur.

➤ **AMACI?** Borçlunun mallarının paraya çevrilerek alacaklının tatminidir; hacizli mallar doğrudan alacaklıya devredilemez.

➤ **TANIMI?** Para alacaklarının ödenmesini sağlamak için borçluya ait mal ve haklara icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır.

UNSURLARI:

- Para alacaklarının ödenmesini sağlamaya yöneliktir;
- Ancak borçlunun malvarlığı üzerinde uygulanabilir;
- Borçluya ait olan ve paraya çevrilmesi mümkün olan mal ve haklar üzerinde uygulanabilir;
- Haciz işlemi icra organı olan icra dairesi tarafından gerçekleştirilir;
- Borçlunun malvarlığına fiilen el koyma gerekmeyip hukuken el koyma yeterlidir.

HACİZ TÜRLERİ

KESİN HACİZ (m. 78-105)

Kanunda haciz denildiğinde öncelikle, takip prosedüründe takibin kesinleşmesinden sonra satıştan önceki aşamayı ifade eden ve satış talep etme imkânı veren *kesin haciz* akla gelmektedir.

- **TAMAMLAMA HACZİ (m. 139):** Satış aşamasında satılan malların alacağı karşılamaaması halinde uygulanır.
- **İLÂVE HACİZ (m. 100/II):** Hacze iştirak söz konusu olduğunda belirli şartlarda uygulanır.

GEÇİCİ HACİZ

Kesin haciz dışında, itirazın geçici kaldırılması aşamasında söz konusu olan ve kesin hacze dönüşmedikçe satış hakkı vermeyen *geçici haciz* (m. 69/I, III).

İHTİYATİ HACİZ

Kesin hacze dönüşmedikçe satış imkanı vermeyen, takip hukuku içerisinde para alacakları için kabul edilmiş bir geçici hukuki koruma olan *ihtiyati haciz* (m. 257 vd.).

HACİZ TALEBİ

- ❑ Takibin kesinleşmesinden sonra icra dairesi kendiliğinden haczi uygulayamaz, *alacaklının talebi* gerekir. Alacaklı bu talebiyle birlikte haciz için gerekli giderleri ödemelidir. Haciz talep edebilmek için borçlunun mal beyanında bulunması şart değildir **(m. 78/I)**.
- ❑ Alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren *bir yıl içinde* haciz istemelidir. Kanunda belirtilen durumlarda süreler işlemez **(m. 78/II)**.
- ❑ Süresinde haciz istenmezse, takip dosyası işlemde kaldırılır **(m. 78/IV)**.
- ❑ Alacaklı gerekli harç ve giderleri yatırıp borçluya da tebliğ edilerek haciz *talebini yenileyebilir* **(m. 78/V)**.

HACZİN YAPILMASI

YETKİLİ İcra Dairesi ⇒ **Kural:** Takibin yapıldığı yer İD
⇒ **m. 79/II** (malın başka yerde olması)
⇒ **m. 89** (3. kişilerdeki hak ve alacaklar)
⇒ **355-356** (maaş ve ücret hacizleri)

SÜRE ⇒ **m. 79/I** (tatil ve talik halleri saklıdır)

BORÇLUNUN BULUNMASI ⇒ **m. 80/II**

İCRA MÜD.’nün YETKİSİ ⇒ **m. 87** (bizzat inceleme, bilirkişi)
⇒ **m. 80** (zor kullanma)
⇒ **m. 81, 357** (kolluk yardımı)

HACİZ TUTANAĞI ⇒ **m. 102; Yön. m. 41**
⇒ **m. 105** (aciz vesikası yerine geçme)

“103 DAVETİYESİ” ⇒ **m. 103**

HACZİN KONUSU

Haczin konusunu borçlunun haczi kabil taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki alacakları ve diğer parasal malvarlığı değerleri oluşturur.

- Borçlunun tüm malvarlığı değil, kıymet takdirine göre, sadece borcu, fer'ileriyle karşılayan mallar haczedilir **(m. 85/I)**.
- Haciz yaparken, tarafların **menfaatinin dengelenmesi**, gerekir **(m. 85/VI)**.
- **Hacizde tertip (sıra)** hükümlerine uygun davranılmalıdır **(m. 85/II, c. 2)**.
- Geliri, muhafaza ve paraya çevirme giderlerini karşılamayacak olan şeyler haczedilmez **(m. 85/V)**.

HACİZİDE TERTİP

I - İlk önce borçlunun çekişmesiz mallarının haczedilmesi gerekir.

1

•Çekişmesiz mallardan da ilk önce taşınır mallar haczedilmelidir. Taşınır mallardan da muhafaza ve satılması daha kolay olanlar ile yokluğu borçluya en az yük teşkil edenler, daha önce haczedilmelidir.

2

•Borçlunun bilinen çekişmesiz taşınır malları alacağı karşılamaya yetmezse, o zaman borçlunun taşınmazları haczedilir. Burada da muhafaza ve satılması en kolay olan ve yokluğu borçluya en az yük teşkil eden taşınmaz ilk önce haczedilmelidir.

II- Borçlunun bilinen çekişmesiz malları alacağı karşılamaya yetmezse, o zaman çekişmeli malları da yukarıdaki sıraya göre haczedilir (m.85,II).

HACZEDİLEMEYEN MAL VE HAKLAR

- Bazı sosyal düşüncelerle, borçluya ait bazı malvarlığı değerlerinin tamamen veya kısmen haczi mümkün değildir. Ayrıca, maddî hukuk bakımından başkasına **devri mümkün olmayan** mal ve hakların haczi de söz konusu olmaz. Örneğin, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar, manevî tazminat talepleri.
- Hacedilmezlik **külli ve cüz'i icrada** geçerlidir.
- **Hacedilmezlikten feragat**, önceden mümkün değildir; ancak, hacizden sonra şikâyet yoluna başvurmayarak veya açıkça mümkündür. Fakat feragat sadece o alacaklı bakımından hüküm ifade eder.
- Hacedilmezlik konusunda **yetki icra müdürünüdür (m. 82/IV)**. Ancak, Yargıtay **mesken hacizlerinden** bu konuda bir yetkinin olmadığını icra müdürünün haczi yapması gerektiğini belirtmekteyse de, **6352 sayılı Kanun ile eklenen 82/IV uyarınca icra memurunun hacedilmezlik konusunda takdir yetkisine sahip olduğundan şüphe edilmemelidir. İcra memuru bu konudaki kararını gerekçeli olarak tutanağa yazmakla yükümlüdür (m. 8/II)**.
- Hacedilmezlik konusundaki **şikâyet süresi 7 gündür**. Ancak devlet malları, borçlu için çok gerekli eşyanın haczinde vb. **kamu düzeni sebebiyle süresiz** şikâyet söz konusudur.

HACZEDİLEMEYEN MAL VE HAKLAR

TAMAMEN HACZEDİLEMEYENLER

- Genel Olarak → **İİK m. 82**
- Özel Kanunlarda (örnekler)
 - Hayvanları Koruma K. m. 5 (evcil hayvanların haczi)
 - Telgraf ve Telefon Kanunu ek m. 34 (abone kullanım hakkı)

KISMEN HACZEDİLEMEYENLER

- Genel Olarak → **İİK m. 83.**
- **İşK. m. 35** işçi ücretlerinin en fazla 1/4'ü haczedilebilir
- Ücret hacizleri hakkında **m. 355 ve 356'**ya uygun davranılmalıdır.
- 5510 s.K. (SSGSSK) m. 93 (bu kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar)
- Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu m. 17'de belirtilen birikimler

TAŞINIRLARIN HACZİ

- Haczedilen taşınır mallar, kanunda belirtilen kıymetli şeylerden ise, bunların haczinden sonra fiilen icra dairesi tarafından muhafaza altına alınması gerekir **(m. 88/I)**. İcra dairesi de bunları 9. maddeye göre tevdi eder **(Yön. m. 38, 92, 8/III)**. **Kıymetli şeylere icra dairesince el konulmuş olması bunların haczi için geçerlilik şartıdır.**
- **Kıymetli şeylerin dışında** haczedilen diğer taşınır mallara mutlaka icra müdürü tarafından fiilen el konulması gerekmez, **hukuken el konulmuş**, haczedilmiş olması yeterlidir.
- Haciz konusunda **m. 88/II-VII'ye** uygun davranılmalıdır.

TAŞINMAZLARIN HACZİ

- Taşınmaz malların haczinin de taşınmazın bulunduğu yerde yapılması gerekir. İcra Dairesi, taşınmazın haczi tapu siciline bildirir **(m. 91, 102/II)**. Haciz siciline şerh verilir. Tapuya verilen haciz şerhi, daha sonra hak kazanacak olanlara karşı ileri sürülebilir **(m. 91/I; TMK m.1010/I, b. 2; TMK m. 1020/III)**. Ancak haciz, taşınmaz mal üzerinde mevcut hak sahibi olanların haklarına zarar vermez **(m. 85/II, TMK m. 862, 863)**.
- İcra dairesi taşınmaz kendisine rehnedilmiş olanlarla, kiracılara da haczi bildirir **(m. 92/II)** ve kiracıların bundan sonra ödemeleri icra dairesine yapmaları emrolunur **(m. 92/III, c. 2)**. İcra müdürü taşınmazın idare ve işletmesi için gerekli gördüğü tedbirleri de alır **(m. 92/III, 93)**.
- Kanunda belirtilen istisnalar saklı kalmak kaydıyla **(TMK m. 862)**, ipotek akit tablosunda sayılı teferruatlar taşınmazdan ayrı haczedilemezler **(m. 83c)**.
- Ayrıca taşınmaz malın haczi onun hasılat ve menfaatlerine de şamildir **(m. 92/I)**. Bu konuda yetişmemiş mahsullere ilişkin özel hüküm dikkate alınmalıdır **(m. 84)**; ayrıca mahsuller yetişmeden önce borçlunun muvafakatı olmadan satılamaz **(m. 112)**.

İNTİFA HAKKI VE HİSSE HACZİ

- Borçlunun başkasına devri mümkün olan **intifa hakkının kısmen haczi mümkündür (m. 83)**. İntifa hakkında haczin konusu, o şeyin mülkiyeti değil, intifa konusu olan, hasılat, temettü, semere ve kiralardır.
- Hisse (pay) haczinde ise, **şirket hissesinin haczi ile elbirliği mülkiyet payının (TMK m. 701 vd.) haczi kanunda düzenlenmiştir (m. 94)**.
- **Paylı mülkiyet** de ise **(TMK m. 688 vd.)** payın yalnız başına haczi mümkündür.
- Şirket hissesinin haczinden maksat bir **hisse senedine bağlı olmayan şirket hisseleridir**. Borçlunun elinde bir hisse senedi bulunuyorsa bu, taşınır hükümlerine göre haczedilir **(m. 88/I)**.
- Kanunda, borçluya ait **aynî hakların tescilini isteme yetkisinin alacaklıya verilmesi (m. 94/II)** hususu ile borçlunun zilyedi olduğu bir **taşınmazın tescilini dava etme yetkisinin alacaklıya verilmesi** hususu da ayrıca düzenlenmiştir **(m. 94/III)**.

ÜÇÜNCÜ KİŞİLERDEKİ MAL VE ALACAKLARIN HACZİ (m. 89)

- İcra müdürü, alacaklının talebi ile borçlunun üçüncü kişideki alacağını haczedip bunu haciz tutanağına geçirir ve borçluya bildirilir, böylece borçlunun üçüncü kişideki alacağı haczedilmiş olur; aşağıda şematize edilen prosedür esasen muhafaza tedbiridir. Kanun, bu konuda oldukça karışık bir yöntem öngörmüştür.
- **89. madde, m. 88/I** (*kıymetli evraka bağlı alacak*) ve **m. 355'in** (*maaş ve ücret*) dışında kalan durumlarda uygulanabilir. Özellikle maaş ve ücret hacizlerinde **m. 355 ve m. 356, 357** uygulanır.
- Şartları oluştuğunda mutlaka m. 89. maddeye göre haciz talep etme zorunluluğu yoktur; alacaklı isterse ve mümkünse genel hükümlere göre de haciz yapılabilir.

I. HACİZ İHBARNAMESİ GÖNDERİLMESİ

İhbarnameye İtiraz Edilmesi

Borcun Kabulü

İhbarnameye İtiraz Edilmemesi

Ceza ve Tazminat Davası

II. HACİZ İHBARNAMESİ GÖNDERİLMESİ

İhbarnameye İtiraz Edilmesi

İhbarnameye İtiraz Edilmemesi

Borcun Ödenmesi

Borcun Ödenmemesi

BİLDİRİM

Menfi Tespit Davası Açılması

Menfi Tespit Davası Açılmaması

*3. Kişi Lehine
Sonuçlanması*

*Alacaklı Lehine
Sonuçlanması*

*Borcun
Ödenmesi*

*Borcun
Ödenmemesi*

HACZİN ETKİSİ

ALACAKLI BAKIMINDAN

- Alacaklı satış isteyebilir (**m. 106**) ve alacağını satış bedelinden alır (**m. 138/II**). Haciz aynî bir hak vermez.
- Şartları oluştuğunda diğer alacaklılar hacze iştirak edebilir (**m. 100-101**).

BORÇLU BAKIMINDAN

- Borçlunun tasarruf yetkisi sınırlanır.
- Taşınırlar bakımından **m. 86**.
- Taşınmazlar bakımından **m. 91/I, c. 1**
- Borçlunun izinsiz tasarrufu suç oluşturur (**TCK m. 289, 290**).

ÜÇÜNCÜ KİŞİLER BAKIMINDAN

- 3. kişilerin hacizden önce sahip oldukları haklar için istihkak iddiası varsa bu tutanağa geçirilir (**m. 102/I**) ve istihkak prosedürü işletilir (**m. 96-99**).
- Mal 3. kişi elinde haczedilirse, üçüncü kişinin kabulü halinde mal üçüncü şahsa yediemin olarak bırakılır (**m. 88/II**).
- 3. kişilerin hacizli mal üzerinde iyiniyetle kazandıkları hakları korunur (**m. 86/III**).

HACZE İŞTİRAK

(m. 100, 101)

UYGULAMA ALANI → Borçluya karşı **birden fazla alacaklının talebi** söz konusu ise ve özellikle bu alacaklılar borçluya karşı takibe başlamışlar ve borçlunun haczedilen malları tüm takip yapan alacaklıların alacaklarını karşılamıyorsa ve hacze iştirakin de şartları oluşmuşsa, hacze iştirak prosedürünün işletilmesi gerekecektir.

KAMU ALACAKLARI → Kamu alacaklarından dolayı hacze iştirak **6183 s.K. m. 21. ve 69'de** düzenlenmiştir. Önce kamu alacaklısı haciz koymuşsa, satışta önce kamu alacaklısının alacağı karşılanır. Önce özel alacaklı haciz koymuşsa, kamu alacaklısı, onun haczine iştirak eder; ancak İİK şartları değil, 6183 s.K. uygulanır.

SÜRESİ → Hacze iştirak etmek isteyen alacaklı, ancak ilk haciz üzerine satılan **malın bedeli icra veznesine girinceye kadar** bu talepte bulunabilir; bu tarihten sonra hacze iştirak mümkün değildir **(m. 100/I, 101/I)**.

ADİ İŞTİRAK (m. 100)

ŞARTLARI

- İştirak etmek isteyen alacaklının **takip yapması** ve takibini kesinleştirmesi gerekir
- İştirak etmek isteyen alacaklının alacağıının ilk haciz koyduran alacaklının alacağına göre **önceliğinin olması** gerekir **(m. 100/I, b.1)**.
- İştirak etmek isteyen alacaklı, öncelik şartını **kanunda belirtilen belgelerle ispat** etmelidir **(m. 100/I, b.1-4)**.

İŞTİRAK USÛLÜ

- İştirak etmek isteyen alacaklı, ilk haczin konulduğu icra dairesine başvurur. İcra müdürü, şartların varlığını inceler ve karar verir.
- Haczedilen mallar tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetiyorsa, sadece hacze iştirak ilk haciz tutanağının altına işlenir **(m. 104/I)**; tüm alacaklar karşılanamıyorsa talep üzerine **ilave haciz** yapılır **(m. 100/II)** ve bu durumun da tutanağa işlenip ilgi kişi veya yerlere bildirilmesi gerekir.

İMTİYAZLI İŞTİRAK (m. 101)

ŞARTLARI

- İmtiyazlı olarak iştirak edecek alacaklılar kanunda belirtilmiştir. Bunların dışında, hacze imtiyazlı iştiraki söz konusu olamaz. (m. 101/I).
- Kanunda sayılan ilk üç durumda alacakların evlilik, velayet veya vesayet ilişkisinden doğması gerekir. Ayrıca alacaklılar, bu haklarını, ilişkinin (yani evlilik, velayet, vesayet) **devamı sırasında** veya bu ilişkinin bitmesinden **bir sene** içinde kullanabilirler.
- Yani bunun için, hacze iştirak eden alacaklının önce bir takip yapıp bunun da kesinleşmesini beklemesine gerek yoktur; **doğrudan iştirak** edilebilir.

İŞTİRAK USÛLÜ

- Alacaklı bu talebini ilk haczin konulduğu icra dairesine iletir.
- İcra dairesi bunu haczi koyduran diğer alacaklı veya alacaklılara ayrıca borçluya bildirir ve itirazları için **yedi günlük** süre verir. İtiraz söz konusu olursa, iştirak talebi geçici olarak kabul edilir ve iştirak talebinde bulunan kişiye yedi gün içinde dava açması gerektiği bildirilir. Bu süre içinde dava açılmazsa, hacze iştirak hakkı düşer (m. 101/II). Ancak bu durumun nafaka alacaklılarına uygulanması mümkün değildir.

HACİZDE İSTİHKAK (m. 96-99)

- Borçlunun borcu için, borçluyla yakınlığı ne olursa olsun üçüncü bir kişinin malvarlığına dahil unsurlar, haczedilemez. Bununla birlikte üçüncü kişilere ait bazı malların borçlunun olduğu kabul edilerek haczedilmesi de mümkündür. Böyle bir durumda bazen borçlu bazen de bizzat mal üzerinde hak sahibi olan üçüncü kişi, mal üzerindeki bu haklarını ileri sürerek tutanağa geçirilmesini isteyebilirler (m. 85/II, c. 1; m. 102/I, c. 2).
- Çekişmeli malların da haczi mümkündür. Ancak bu mallar, hacizde tertip gereği en son haczedilir (m. 85/II, c. 2). Taşınır bir mal üçüncü kişinin elinde haczedilir ve üzerinde istihkak iddia edilirse, üçüncü kişinin kabulü halinde mal yediemin sıfatıyla üçüncü kişide bırakılır (m. 88/II, c. 3).
- İstihkak prosedürü sonunda, üçüncü kişinin bu hakkı kabul edilir, lehine sonuçlanırsa, o mal üzerindeki haciz kalkar veya mal o hakla birlikte haczedilmiş olur. Eğer bu prosedür sonunda malın borçluya ait olduğu anlaşılırsa, borçlunun diğer malları gibi o mal satılıp, satış bedelinden alacak karşılanır.
- İstihkak prosedürü bakımından malın kimin elinde bulunduğu önemlidir.

MALIN BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI (m. 96-97)

İSTİHKAK İDDİASI (m. 96)

Bir malın haczedildiğini öğrenen borçlu veya üçüncü kişi haczi öğrendiği tarihten itibaren *yedi gün içinde* istihkak iddiasında bulunmalıdır. Aksi halde aynı takipte bu iddiasını ileri sürme hakkını kaybeder. İcra müdürü üçüncü kişinin istihkak iddiasını iki tarafa bildirir; itiraz etmeleri için süre verir.

İTİRAZ EDİLMESİ

(m. 97/I-IV)

Dosya İcra Mahkemesine Gönderilir

Takibin Devamı veya Ertelenmesi Kararı

İTİRAZ EDİLMEMESİ

(m. 96/II, c.2)

İSTİHKAK DAVASI AÇILMAMASI

(m. 97, VI, c. 2.)

İSTİHKAK DAVASI AÇILMASI

(m. 97, VI, c. 1) (m. 97a)

Davanın Reddi

(m. 97/XIII-XIV)

Davanın Kabulü

(m. 97/XV)

MALIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE OLMASI (m. 99)

İSTİHKAK İDDİASI

Üçüncü kişinin elinde bulunan bir malın borçluya ait olduğu iddia edilirse bu mal da haczedilir; üçüncü kişinin elinde bulunan menkul mal haczedilince, üçüncü kişinin kabulü halinde mal üçüncü şahsa yediemin olarak bırakılır (m. 88/II). Malı haczedenden icra müdürü, *alacaklıya*, üçüncü kişiye karşı icra mahkemesinde istihkak davası açması için *yedi günlük süre* verir (Ancak, alacaklı bu sürenin verilmesini beklemeden de dava açabilir).

İSTİHKAK DAVASI AÇILMAMASI

Alacaklı bu süre içinde davayı açmazsa, üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır ve mal üzerinden haciz kalkar.

İSTİHKAK DAVASI AÇILMASI

Buradaki istihkak davasında, gösterdiği özellikler dışında m. 97'deki hükümler uygulanır. Ancak bu davada, *tazminata ilişkin* m. 97'de düzenlenmiş olan *hükümler uygulanmayacaktır*.

Davanın Kabulü

Mal üçüncü kişiden alınır ve alacaklının talebi üzerine satılarak alacaklıya alacağı ödenir.

Davanın Reddi

Mal üzerindeki haciz kalkar veya hakla birlikte haczedilir.

BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ (m. 111)

HACİZDEN SONRA

Borçlunun teklif **m. 111'deki şartları taşıyorsa**, alacaklının **muvafakatine gerek yoktur**. Bu şartlar:

- En fazla dört taksitle ödeme teklifi,
- Birinci taksidin derhal ödenmesi,
- Taksitler arasında en fazla birer ay süre bulunması.

HACİZDEN ÖNCE

Alacaklının kabul etmesine bağlıdır.

Borçlunun teklifi **m. 111'deki şartları taşıyorsa**, alacaklının **muvafakatine bağlıdır**.

SONUÇLARI

Taksitlendirme anlaşması icra dairesinde geçerli şekilde yapılırsa, *takip durur*. Borçlu ile alacaklı *birden fazla bu yönde anlaşma yapabilirler*. Bu anlaşmaların devamı süresince m. 106 ve 150e'deki *satış isteme süreleri işlemez*; ancak anlaşma ya da anlaşmaların toplam *süresi on yılı* geçerse, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye devam eder.

Borçlu taksitle ödemenin şartlarını yerine getirmez süresinde ödemezse:

- Borçlu, ödenmeyen kısmın tamamı için takibe devam edilmesini, yani hacizden önce ise *haciz*, hacizden sonra ise *satış talep edebilir*.
- Geçerli bir sebep olmadan borçlu taahhüdünü yerine getirmemişse, alacaklının talebi üzerine icra tetkik mercii tarafından *340. maddeye göre cezalandırılır*.